Ч. 5. Pocztowa należytość opłacona ryczałtem

Львів, неділя 22. січня 1928 Рік XXX.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів. Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Дух руїни.

Самозванчі „спасителі“. — Розумне слово д-ра Ст. Дмоховського. — Хто започаткував безголовя? — Ми і „кресові“ поляки.

З політичного безголовя, яке запанувало на західно українських землях на передодні виборів, зачинають сміятися сусіди. Одна з польських газет пише: На двох українців припадає три партії... З прикрістю треба ствердити, що ця злобна характеристика політичної анархії серед українців не дуже відбігає від правди. Богато, за богато наших людей захорувало на мандатову горячку. Як гриби по дощі появилися тепер по повітах самозванчі кандидатури на послів. Всі вони мають одну спільну рису: або нічим або мало чим вибивалися в нашому національному життю.

Від часу до часу поїхав такий панок на село на читальняні чи кооперативні збори (звичайно під примусом!), від політичної роботи відмахувався руками й ногами, а ось прийшли вибори, він пригадав собі свої „заслуги“ і всі пружини порушує, щоби накинути свою кандидатуру. І швендається такий „кандидат“ від партії до партії, пропонуючи свої послуги; мовляв — „вступлю до вас (а за мною стоїть „народ“!), тільки поставте мою кандидатуру! Він готов тричі на день змінити барву, щоби тільки заспокоїти свою амбіцію. Готов бути націоналістом, таким чи інакшим соціялістом, тільки давайте йому мандат... Ще вчора скромна на око людина яка як огню боялася тюрми, ревізії, чи яких інших прикростей з боку влади, а прийшли вибори і вона зголошується по заплату за свої „заслуги“ перед народом, жадаючи посольського мандату.

Таке трактування справи являється страшною познакою безголовя.

Зовсім слушно пише в перемиськім „Українськім Голосі“ (ч. 3) д-р Степан Дмоховський.

„Не дивував би мене цей натовп кандидатів „спасання України“, як би це були вибори, от скажім, до Перших Установчих Зборів у Києві. Там можна би перечитись о таку чи іншу форму української державности та вирішувати важливі питання нашого майбутнього.

А тут ходить тільки о вибори до... Варшави!

Виборів до варшавського сойму не можна трактувати під кутом винагороди окремих осіб за дійсні чи мнимі заслуги. Маємо вибрати відповідне число боєвих одиниць, які візьмуть на свої плечі тяжкий обовязок боротьби на парляментарній арені з польською перевагою, обовязок відповідної пропагандистичної роботи в світі і що найважніше: організування широких народніх мас краю. Такі одиниці може висунути тільки політична організація, яка має перегляд діячів в краю, яка може підшукати дійсно найбільш відповідних людей, що опісля не заведуть покладаних на них надій.

З як найострішим осудом всіх нас мусять стрінутися всякі самозванці, які накидують свої кандидатури, за якими не стоїть ніяка політична організація, і всякі політичні мандрівники, що обивають пороги штабів політичних партій, щоби тільки добитися мандату, все одно з рамени якої партії.

Ніде правди діти: від голови риба смердить. Політичне безголовя спричинили анархістичні елементи з „верхів“, отеі всі людці, що творили такі партії, як партію „праці“ (краще: неробства і пустомельства), „Сельроб Лівицю“ (Вальницький, Заяць, Пелехатий), „Радикальну“ Партію — Лівицю“ („батько“ Трильовський) і т. д. В слід за цим деморалізація поширилася на провінцію і там тепер кожний амбітник ради мандату готов творити ще одну партію.

З цею язвою мусимо раз на завжди покінчити. Бож і без того маємо вже за богато партій.

* * *

Коли у нас найнегіднішими засобами поборюють себе партії і не має надії на однозгідний виступ їх підчас виборів, коли в додатку на повітах зачинають підносити голову самозванчі „спасителі України“, „кресові“ поляки вже зговорилися і виступлять одноцільним польським фронтом. Не потрібуємо богато писати про небезпеку яка нам грозить. Поляки-ж мають в своїх руках владу і до кінця використують наше безголовя. Тому найвища пора отямитись.

Селянські кандидатури Українського Нац.-Дем. Обєднання.

Часто на вічах і довірочних нарадах підносяться голоси, чи слід вибирати послами селян. Сумніви в цій справі висловлюють звичайно таки самі селяне, старші поважні господарі. Свої сумніви оправдують вони ось як: Українських послів буде в соймі відносно невелика горстка. Проти себе вони матимуть понад 300 польських послів. Поміж польськими послами будуть високо освічені люде, старі політичні лиси і вони надаватимуть напрям польській політиці. Щоби горстка наших послів могла успішно протиставитися подавляючій польській перевазі, треба, щоби всі наші посли були освіченими, добре підготованими до виконування своїх обовязків. А на заміти, що Обєднання мусить мати і послів селян, бо інакше демагоги будуть воювати аргументом, мовляв — Обєднання є „панською“ партією, противники висування селянських кандидатур кажуть:

„А вся наша інтелігенція звідки вийшла, як не з села? І що собою представляв би наш інтелігент, коли не мав би опори в селі? Дуже скоро змолов би його чужий млин. Нема що лякатися соціялістичних попрехеньок, мовляв — Обєднання „пансько-попівська“ партія. Минулися часи, коли можна було на селі людей дурити. Тепер села не обдуриш. Тепер всі ми - селяне гаразд свідомі, що всі українці однакові „пани“, і ті в свиті і ті в сурдуті.

Якщо до чого, то противник саджає до кріміналу в першу чергу тих, що в сурдуті“.

А всеж Центральний Комітет Обєднання на своїй листі ставить на перших місцях поважну скількість селянських кандидатур. Робить це не з демагогічних оглядів, не тому, щоби приподобатись селянам. Провід Обєднання є тої думки, що добрими послами можуть бути тільки люде освічені, які мають за собою поважний політичний дорібок, які в дотеперішній діяльности виявили свою роботящість, відвагу, карність, патріотизм. І від цеї думки провід Обєднання не відступає, визначаючи кандидатури. А що поміж діячами Обєднання є селяне, що самоосвітою здобули собі відповідне знання, що своїм політичним виробленням, досвідом і організаційним хистом перевищують богатьох інтелігентів з університетським патентом, Центральний Комітет дає їм першенство.

До них належать в першу чергу Гринь Тершаковець з Комарнянщини, Ол. Вислоцький з Брідщини, Микола Кузьмин зі Зборівщини, Володимир Кохан зі Сокальщини. Вони гідно репрезентуватимуть перед світом український народ, своїми публичними виступами свідчитимуть про високу політичну зрілість українського селянства та його талановитість, свої посольські обовязки (а вони тяжкі!) будуть виконувати на рівні з послами, які мають покінчені високі школи. Вони не будуть тільки фіґурами від голосування, вони будуть дійсно діяльними членами Української Парляментарної Репрезентації, бо кожний з них є людиною знання і вміє свою думку вбрати у відповідну форму.

На жаль — наше селянство не має богато таких одиниць, як згадані чотири діячі. А не має їх богато тому, бо в тяжких умовинах недержавного народу не легко є талановитим одиницям з народніх мас здобути самоосвітою відповідне знання і вибитись на чільне місце. Українське Національно-Демократичне Обєднання змагає, щоби власне створити пригожі умовини для видобуття з гущі народніх мас всіх талантів.

Бо наше національне життя стане щойно тоді на твердих, непорушних основах, коли провід в наших змаганнях перейМуть представники продукуючих верств нації, коли політична організація селянства опиниться всеціло в руках таки самих селян. Чому? Бо селянина ніяка сила не викине з його ґрунту, не перенесе його, не позбавить його хліба. Чужа влада селянина не може так нищити, як інтеліґента-урядовця, чи навіть так званого незалежного фаху, отже адвоката, інжиніра чи лікаря. Бо урядовця влада може перенести чи звільнити з посади. Адвокатови, лікареви чи інжинірови може відібрати за „пшецфпаньствову“ діяльність (а що до неї не підтягається!) право вести канцелярію. Після конкордату вже й духовенство звязане в своїй громадянській роботі. А селянинови що вдіє влада? Нічого! Тому ціле наше національне життя мусимо так устроїти, щоби якнайбільше селян вироблялося на організаторів окремих ділянок життя, щоби трудова інтеліґенція виконувала виключно супровідну ролю, сповняла обовязки фаховців. І наш кооперативний та просвітянський рух підготовляє ґрунт до такого перестрою нашого національного життя. В деяких повітах вже й тепер політичну організацію Обєднання ведуть діячі-селяне. І треба сказати, що — на приклад — Ол. Вислоцький, як повітовий організатор Брідщини може похвалитися поважними успіхами.

Тому Центральний Комітет Обєднання великі надії звязує з організаційною діяльністю майбутніх послів-селян. Вони мусять відіграти велику ролю в організації нашого політичного життя.

М. Струтинський.

Волинь і вибори.

Політичне життя Волині дуже вбоге. Там нема партій в повнім того слова значінню, то значить — ні одна з партій не має там орґанізаційної сіти, яка кермувала би політичним життям, яка надавали би напрям народній роботі на місцях. Число інтеліґентних сил не велике. І не всі з цих інтеліґентних робітників отряслися з кепських впливів колишніх російських партій. Ці впливи з як найгіршої сторони виявилися на першій Парляментарній Репрезентації північно-західних українських земель. Посли і сенатори з цих земель вийшли в 1922 р. з одної спільної національної листи. А що богато з них не виробляло через тих пять літ? Творили партію за партією, скакали від одної партії до другої. Тільки частина їх (сен. Черкавський, пос. Хруцький, пос. Козубський, пос. Любарський і ґрупа „безпартійних“) зберігала честь Репрезентації. Решта-ж, перекотившись в комуністичний табор, чи докотившись до „Сельробу“, була сумним оказом політичної незрілости.

Після розписання нових виборів волинські діячі-націоналісти розпочали заходи, щоби звести до купи розпилені сили. Ці заходи йдуть як по груди. Чому? Тому, що нема політичної орґанізації, через яку могли би відізватися широкі маси і зробити натиск на верхи розсварених ґруп.

В останніх днях положення на Волині зачало дещо вияснятися. На спільних нарадах окремих діячів безпартійних (волинська специяльність!), членів УНДО, Сельсоюза і радикальної партії все таки усталено підстави зговорення. А слід зазначити, що на Волині тепер незвичайно тяжкі умовини політичної роботи. Навіть на довірочні наради впадає там поліція і розганяє, або не хоче уступитися і таким чином не дає змоги свобідно радити. Значить, там свобода зборів у виборчих справах істнує тільки на папері. А з другого боку місцева влада при помочі деяких еміґрантів з Великої України, які гуртуються коло „Української Ниви“ (виходить у Варшаві така рептилька), яким надано право горожанства за ціну угодової політики, хоче за всяку ціну вкорінити на Волині хлібоїдщину на зразок хлібоїдщини Даниловича в Галичині.

Для Волині і взагалі всіх північно-західних українських земель єдиний ратунок: щоби всі посварені ґрупи та окремі діячі зговорилися і пішли одноцільним національним фронтом, бо інакше грозить повний провал підчас виборів. Чи інтерес нації візьме там гору над інтересами окремих гуртків та одиниць, покажуть найближчі дні.

Холмщина і вибори.

Відомий письменник — Холмщак В. Островський в „Народі“ з 15. січня ось що пише про справу виборів на Холмщині.

Ординація виборча розбила Холмщину аж на 3 округи, хоч по характеру населення (українці) повиннаб бути лише одна округа. Колиб усі українські повіти: Томашівський, Грубешівський, Замостський, Білгорайський, частина Красноставського, Холмський Володавський, Більський були злучені в одну чи дві округи, то навіть і при поділі на дві листи кожнаб щось здобувала, так само, як на Волині чи в Галичині.

Але поділено Холмщину на округи штучно: до Холмського (українського) додано два польських повіти (Люблинський і Любартовський), до Грубешівського (україн.) польські Ялівський і Красноставський (більшість польська), до Володавського й Більського — Радинський.

При такому штучному поділі території Холмщини українських голосів у кожній окрузі вистарчає ледве на 1 посла, але при тій умові, що 1) всі будуть голосувати разом на одну лісту, 2) що всі до одноого подадуть свої голоси (й чоловіки й жінки) і 3) що ні один українець не буде голосувати на чужу неукраїнську листу.

Чи це є можливе?

Ні.

І наші вибори в 1922 р. і вибори в инших країнах свідчать, що ніколи не голосує все населення. Причини ріжні. Там виборець захворів, там дрібненькі діти й нема кому в хаті посидіти, там пожежа, там міст зірвало чи річка розлилась і т. д. Нарешті всюди зустрічаються й темні, байдужі люде. „Обійдеться, каже, й без мене, хай инші йдуть“, і залишається в хаті, не розуміючи, скільки шкоди приносить свому народові. Є й инші причини: брак чобіт, погана погода, брак одягу й т. д. Загалом буває, що голосує 50 чи 60 душ на сто.

Коли взяти, що зі 100 управнених до виборів українців Холмщини віддадуть свої голоси лише пятьдесять чоловік, то тоді надії на обрання посла цілковито пропадають.

Щож у такому разі роблять національні меншости (і не тільки в Польщі, але й в инших державах)? Бльокуються з иншими меншостями, які теж мають мало голосів і наражені на небезпеку не мати своїх послів. У таких випадках складається умова. Ви даєте нам свої голоси в такій окрузі, а ми вас підтримаємо в иншій, або забезпечуємо вам там або там мандати. Буває, що два народи, коли ідуть разом, здобувають два мандати там, де кождий з них не одержав би ні одного, колиб пішли окремо.

Власне така є справа на Холмщині. Коли ми й жиди пішлиб окремо, то й ми вони моглиб усюди програти, не обравши ні одного посла. А коли зложили свої голоси разом, то в 1922 р. в окрузі Томашів-Замість-Білгорай одержали 2 мандати, в окрузі Грубешів 1, Холм 1, і Володава-Біла 1. А на пять (приблизно) окружних мандатів ще 1 з державної листи.

Ось цілковито очевидна правда, що самим наХолмщині йти невигідно; натомісць бльок дає де-які надії на успіх на виборах.

І тому, колиб у нас на Холмщині знайшлась людина, якаб закликала не йти в бьокові, а окремо, то це булаб або дуже нерозумна чи незнаюча людина або чужий наймит.

Як бачимо, иншого шляху для Холмщини нема. Єдиний шлях — це бльок.

Ми розглядали справу бльоку на Холмщині під тим кутом, що всі українці підуть разом і в бльокові з иншими народами, і тоді може бути забезпечений успіх.

Колиж частина українців Холмщини й Підляша відколеться від бльоку й піде окремою лістою, то вона й сама нічого на здобуде й тих українців, які йдуть у бльокові, теж наразить на небезпеку поразки.

Візьмім приклад. На Томашівщині в деяких селах аґітує партія сель-роб з Галичини (лівиця). Колиб сель-роби виставили свою окрему листу, то вони нічого не здобудуть, але загальній українській справі пошкодять. Те саме треба сказати й про „православну листу“ й про „листу росіян“ і про п. В-ча, що аґітує окремо на Грубешівщині, і про п. Б-ка, що їздить по Білгорайщині та Томашівщині. Добре закликати, щоб усі українці, як один, пішли на вибори, але не добре, шкідливо творити маленькі гуртки. Ні ці окремі партії, ні ці окремі особи самі, не входячи до загального бльоку, жадного успіху мати не будуть, але коли від бльоку відтягнуть хоч трохи голосів, то зроблять дуже шкідливе для Холмщини діло, бо можуть цілковито позбавити її послів.

Отже жадному українцеві, ні жадній партії на Холмщині нема сенсу виступати окремо, бо це даремна праця.

Але мало того, не вільно цього робити, бо це розбиває голоси й зовсім позбавляє Холмщину послів. Хто це робить, той явно губить всю справу, той вбиває Холмщину.

Наше жіноцтво і один виборчий фронт.

(Голос з жіночих кругів.)

В попередньому числі „Свободи“ поміщено резолюції Жіночого Краєвого Зїзду в справі виборів. У другій з цих резолюцій взиває Жіночий Зїзд усі політичні партії до створення одного виборчого фронту та закликає українське жіноцтво доложити усіх сил до злагодження міжпартійних роздорів.

Українське жіноцтво не тільки тією дорогою старалося вплинути на наші політичні партії, щоб вони йшли у виборах разом. Ще раніше Головний Виділ краєвої жіночої орґанізації, Союза Українок, відносився до усіх українських партій з окремим письмом, взиваючи їх в імя національного добра — до єдности у виборчій акції.

Як стоїть справа з тією єдністю — усі ми знаємо. Замість єдности, маємо розбиття, замість одного спільного — десять виборчих фронтів.

Зазив нашого жіноцтва не найшов відгомону у ділах. І ось тут жінкам прийшлося відчути й зрозуміти, яка шкода для суспільства від цього, що жіноцтво досі не стало тим важним чинником нашого політичного життя, яким могло було стати. Будь воно сьогодні такою політичною силою, що відповідолаб хоч на половину його чисельности — ніяка партія не посмілаб перейти понад його домаганнями до порядку, знехтувати їх. Та ніяка наука не йде в ліс. Жіноцтво запамятає певно й цю.

Від шести літ працює в краю обновлена жіноча орґанізація, Союз Українок. Від першого жіночого повоєнного зїзду (в осени 1922 р.), коли то обєдналися в одно жіночі повітові Т-ва Східної Галичини, та признали централею Союз Українок у Львові — йде між нашим жіноцтвом жвава робота. Хто буває на жіночих зїздах, що збіраються весною кожного року у Львові, той переконався про те, що жіночі повітові орґанізації виробляють новий тип галицької українки, зацікавлений усіми народніми справами, відважний у виступі, ясний в осуді. Там кожний учасник почув і числа, що говорили самі за себе — десятки жіночих нарад, віч, анкет, сотки курсів крою та шиття по селах і містечках (такі курси є одночасно просвітною роботою), та діточих садків, що зберігаючи наше наймолодше покоління, зеднують для жіночої орґанізації матерей... За такою працею діяльна і свідома частина нашого жіноцтва (а вона чимраз більша) не думала про закріплення свойого впливу на політичне життя народу. Політична праця — вона така посередна! А жіноцтво мало завжди богато розуміння для перших, безпосередних, пекучих потреб життя. Так було, коли йшло про родинне життя, так і в народньому життю. Жіноцтво не вміє скидати зі своїх плечей — чорної роботи. Воно відчуває, що саме є найконечніше, необхідне і не гаючись — береться до праці. Та грала тут ще ролю й жіноча безкорисність, а ще більше: жіночий ідеалізм — віра в людей і в життя. „Не вжеж вони не зрозуміють, що ми працюємо біля підвалин, аби там в гору міг вистрілити шпиль? Прийде час — станемо разом до праці“ — думали собі провідниці жіноцтва. Та там, на горі, де працювали майже виключно чоловіки, не богато роблять собі з чорних робітників-жінок, коли вони сказали своє слово про цю надбудову, коли зголосилися до праці „на верхах“.

Та і самі вони, жінки, бачать, що не вспіли набратися політичного досвіду, поширити свій політичний круговид, не вспіли стати тою політичною силою, якою могли стати. А булоб це певно з великою користю для загального добра, як на це вказує становище жіноцтва до справи виборів.

Треба ще додати, що на жіночому зїзді було й декілька жінок — членів соціялістично - радикальної партії, а і вони — помимо того, що їхня партія ніколи не хотіла поважно бльоку з У. Н. Д. О. — висказувалися рішуче за бльоком.

Так українське жіноцтво проявило здоровий політичний розум — потреба йому ще досвіду і впливу у політичному життю. Тепер у передвиборчий час, наше жіноцтво дістало тверду науку, як треба пильнувати своїх прав. А хиба справа жіночих кандидатур не є такою доброю наукою для нас? Та жіноцтво ще раз дало доказ розуміння ваги хвилі, доказ почуття громадянської відповідальности: думку про окрему жіночу лісту жіноцтво відкинуло однозгідно. „Нам треба зеднувати, не розєднувати!“ рішив жіночий зїзд. Та здоровий інстинкт не вистарчає в політиці — про це переконалося жіноцтво помимо усіх його громадянських заслуг. Тепер жіноцтво бачить, що само мусить пильнувати своїх прав. Вже воно не сміє приглядатися з боку до політичного життя, бо від того буває втрата для загалу. Шкода від цього не тільки та, що жіноцтво, помимо своєї волі, не може цей раз зєднати розбитого виборчого фронту. Жіноцтво по своїй природі зберігає, закріплює, розбудовує життя — воно вміє цінити його вагу, бо само дає йому почин. Тому жіноцтво не може допомагати до руйновання, народнього життя, його установ — а тільки до розбудови — скріплення. Воно бажає поступу, але не шляхом руїни. Тимто, коли наше жіноцтво буде розізнаватися добре в партійному життю, буде з близька оцінювати програму і діяльність поодиноких партій, воно в своїй більшости буде заявлятися за одинокою національно - демократичною партією, за У. Н. Д. О.

В У. Н. Д. О. — жіноцтво внесе нове життя, новий, здоровий запал, увесь свій ідеалізм. Тоді воно й зможе впливати на ідеольоґію партії.

М. С—ка.

Правна охорона виборів.

Кари за протиділання виборчій свободі.

Акт виконування виборів є актом великого значіння і тому закон визначує строгі кари за перешкоди у виконуванню виборів.

Артикул 1-ий декрету з дня 8. січня 1919 р. про карні постанови за протиділання виборам до сойму (Вістник прав, ч. 5, поз. 96) каже:

Хто перешкоджує виборцеви насильством, погрозою, підступом, надужиттям власти або унеможливленням зійтися з відповідними особами в здійснюванню права вільного вибору до сойму, підлягає карі вязниці до одного року.

Арт. 4. Хто перешкоджує чинностям передвиборчих зборів або виборчих комісій до сойму насильством на особі, погрозою, підступом, надужиттям власти, ушкодженням льокалю, призначеного на збори і т. п., підлягає карі вязниці на час від року до 3 літ.

Ані поліція, ані ніяка інша влада не тільки не має права перешкаджати у відбуванню передвиборчих зборів, але є обовязана не допускати до якогонебудь перешкоджування в тім напрямі.

Арт. 10. Хто допустився згаданих переступств, буде суджений згідно з приписами закона карного поступовання.

Зокрема державна поліція повинна памятати на арт. 9. цього декрету, де сказано:

Якщо переступства (протиділання виборам, перешкаджування чинностям передвиборчих зборів) допустилось кілька озброєних осіб, то винуватці підлягають карі тяжкої вязниці на час від 8 до 10 літ.

„Батько“ Триль в партійнім зеркалі.

Сидів собі старий Триль у Відні 8 літ, не квапився вертати до краю. Аж запахло виборами. І „батько“ Триль зявляється нечайно в краю. Справа з пашпортом пішла йому дивно гладко. У Львові зявляється в штабі радикальної партії (самий молодняк зі школи Микити Шаповала), зголошується в члени партії. Штаб не втішився появою „батька“, не впав на коліна, підносячи йому мандат. І „батько“ образився. Образився і розпочав мандрівку попід обори ріжних партій (до хлібоїдської включно). Всюди спинився, чи варто посилати сватів? — застановився. Вкінці за тихою порадою „упіпістів“ і „сельробів“ — отворив власну партійну крамничку. „Упіпісти“ і „сельроби“ приобіцяли попирати інтерес „батька“ Триля. Десь розвелись у „батька“ грошики і інтерес готовий. Навіть власний орган („Громадські Вісти“) старий Триль має...

„Громадський Голос“, орган соціялістично-радикальної партії, поставив до Трильовського запити, які як найкраще освітлюють вартість „батька“. Розуміється, колишні сопартійники Триля знають його найліпше. Познайомимо з цими запитами наших Читачів, нехай знають, яке зіллячко трясло колись Гуцульщиною. Ось головніщі з них:

Чому він не постарався о внесення оборони Юри Соломійчука,*) але віддав її жидівському адвокатові, котрий оборони не вніс і Юра мусів сидіти в тюрмі підчас виборів?

Як то вів він справу сплавачки на Черемоші? Чому він тоді нагло „заслаб“ у Львові?

Чому так само нагло „заслаб“ Трильовський, коли треба було вести Укр. Січових Стрільців до бою?

Чому він сам ніколи не показався на фронті серед стрілецтва, а свойого сина до того укр. війська не хотів дати?

Як мав чоло Трильовський вносити славословія австрійському цісареві й ґенералам, коли вони десятками тисячів вішали українських селян, його виборців?

Де був його стид, коли він парляментарний посол тих вішаних і розстрілюваних українських селян, возив гуцульські делеґації до цісаревої, але не з протестом проти тих вішань, а з поклоном?

Чому він професіонально занимався підчас війни звільнюванням жидів з австр. війська, а про укр. селян не тямив і вони гинули по італійських фронтах?

Звідки взялися в його гроші на ґазету, котру він даремно розсилає? Де ті селяне, — нехай їх назве, що на ту ґазету не то гроші дають, але хоч добре слово скажуть?

*) Селянин-діяч Гуцульщини.

Реорґанізація адміністраційної влади.

Поширення влади воєводів.

В найблищому часі буде оголошений декрет президента республики про організацію й обсяг ділання адміністраційної влади. Декрет управильнює остаточно адміністраційні приписи на просторі цілої польської держави з виїмком шлеського воєвідства.

Перш усього декрет поширює владу воєводів і побільшує їх повагу як дійсних представників урядової влади. Воєвода виконує чинности начальника державної адміністрації, заступає головний уряд і є управнений домагатись вияснень від усяких урядів і державних заведень з виїмком військових і наукових на области підчиненого собі воєвідства. Крім того має значні управнення в особистих справах державних функціонарів і на випадок частинної або цілковитої мобілізації. В цім останнім випадку обіймає начальну керму цілої державної адміністрації.

Декрет покликує до співділання з воєводою воєвідську раду, як орган дорадчий. Членів воєвідської ради вибирають повітові соймики і міські ради. Воєвідська рада вибирає трьох членів воєвідського виділу, до якого входять також два державні урядники, делеговані міністерством внутрішніх справ і сам воєвода як предстаєник.

Старости діляться на старостів повітових і городських, що урядують в містах понад 75.000 мешканців. У звязку з тим теперішні старости будуть називатися повітовими а директори поліції у Львові і Кракові старостами городськими.

Вкінци декрет постановляє, що поза осідком старости можуть бути створені експозитури староств оскільки цього вимагає потреба.

За українську школу.

Підсумки шкільного плебісциту.

(Заклик „Рідної Школи“.)

Взивається Кружки „Рідної Школи“, Плебісцитові Комітети і поодиноких громадян, що займалися шкільним плебісцитом, щоби найдалі **до кінця січня 1928 р.** надіслали до Правної Оборони при „Рідній Школі“ у Львові, Ринок ч. 10. II. пов. ось такі дані зі своїх громад своєї области: 1. Повіт . . . . . . 2. В котрих громадах переведено плебісцит? 3. Кілько декляраций внесено за українською школою та за скільки дітей? 4. Якщо не внесено декляраций, то з якої причини? 5. Чи були перепони, які саме і чи та як їх усунено? 6. Замітки.

Тих даних безумовно з кожної громади всіх повітів потрібно доконче **до кінця січня 1928 р.** до дальшого ведення оборонної акції в справі українського шкільництва на українських землях під Польщею. Спізнені і неточні відповіди спинюють цілу акцію. Тому прохаємо своєчасно надіслати точні зіставлення.

Правна Оборона при „Рідній Школі“ Львів, Ринок ч. 10. II. п.

Розкурюють людей.

Новий спосіб збільшити державні доходи.

Дирекція тютюнового монополю в Польщі хоче, щоб в кождім селі був склеп з тютюновими виробами. Щоб улекшити старання концесії, змінено приписи подань в цій справі. На підставі нового розпорядку досить мати польське горожанство та покликатися в поданню на особисту легітимацію („довуд“) і загальні умовини на ведення торговлі. Правдивість цих даних може потвердити кожда влада, отже адміністрайційна і скарбова, або просто громадська. Першенство мають інваліди.

Знесено також приписи, що один склеп з тютюновими виробами на селі має бути віддалений бодай на 60 метрів від другого. Про розміщення склепів рішає місцева влада скарбової дирекції.

Дирекція тютюнового монополю повідомила про це всі чинники скарбової контролі, що стикаються безпосередно з сільським населенням, щоби поінформувати сільське населення та улекшити їм вношення подань, які не підлягають ніяким оплатам.

Ціла та акція має на меті побільшити державні доходи з тютюнового монополю. Значить, куріть, люде, до загину, руйнуйте здоровля, випорожнюйте кишені з останнього гроша, щоб тільки державна каса була повна!

Коляди в Станиславівській дієцезії.

Гарний вислід.

Як повідомляють нас зі Станиславова, акція стиниславівського владики в справі „коляди“ для „Рідної Школи“ увінчалася великим успіхом. На приказ владики священики дуже ревно занялися справою. В збірці на „коляду“ в деяких селах робила перспони поліція, вимагаючи від колядників „доводів особістих“ з фотоґрафією і т. п. В селі Побережу (пов. Станиславів) селяне на заклик священика дали гідну відповідь на перешкоди поліції в збірці коляди, складаючи свої пожертви в церкві.

З китайського пекла.

Страшне жниво комуністичного уряду.

Англійські ґазети доносять, що жертвою терористичного панування комуністів у Гай-Фу і Лю-Фу, російських дільницях Шантуну впало 10.000 людей. Як відомо, більшовики мали владу в цих округах на протязі двох місяців. Часом мордували там по 600 до 700 осіб наraз. Люде, яких розстрілювали, або стинали їм голови, можуть уходити ще за щасливих, бо багатьох убивано, відтинаючи їм тільки поодинокі части тіла. Місця комуністичних зборів були прикрашені головами вбитих людей.

На людській торговиці.

До чого здібний чоловік задля кусника хліба?

Сполучені Держави північної Америки уходять тепер за найбогатшу державу на світі. Яке щасливе і вдоволене з тамошних гараздів місцеве населення, свідчить подія, що сталася в місцевости Бут, в стейті Монтана.

Зачинена від весни копальня вугля оголосила в газетах, що потрібує 500 людей до праці. Наслідок цього оголошення був такий, що зголосилося 2.500 робітників, які чекали в ряді вже на кілька годин перед відчиненням копальняного бюра. Як тільки бюро отворено, кождий хотів перший продати свою силу. Безробітні почали тиснутись і глотитись один понад другого так безпощадно, що двох робітників задоптали на смерть, 15 тяжко потовчених треба було відвезти до шпиталю, а 20 було лекше потовчених.

Навіть звірята не дусилисяб так перед їдою, як люде перед куском хліба.

За єдність католицької церкви.

Папа проти „всехристіянства“.

Папа Пій XI. видав письмо, що осуджує спроби обєднати християнські народи на релігійнім полі. Правдива християнська релігія мусілаб зійтися з фальшивими релігіями, а це булоб шкідливе для християнства. Папа виступає рішучо проти твердження, будьто би всі релігії мали однакову вартість перед людьми і Богом. Так говорять фальшиві християне, що є властиво байдужі до справ віри.

Пояснивши основи католицької віри, письмо звертає увагу епископів, щоб остерігали вірних перед фальшивими кличами скритих ворогів церкви. Обовязком людей стояти при такій церкві, яку хотів мати Христос, а нею є тільки католицька церква. Хто від неї відступив, заперечує її єдиність і в звязку з іншими віроісповіданнями хотів би її захитати. Не можна робити ніякої ріжниці в правдах церкви, бо всі вони є основами віри в одного Бога. Письмо звертається проти доказів, що тягнуть до міжнародньої єдности віри, бо єдність буде тільки тоді, як ріжновірці навернуться знов до католицької церкви і згодяться на те, в що вона каже вірити.

Наші кандидатури.

На свойому засіданню з 9 січня Центральний Комітет УНДО затвердив покищо отсі кандидатури:

На 48 округ (Перемишль) затверджена покищо тільки чолова кандидатура **д-ра Волод. Загайкевича;**

на 49 округ (Самбір) затверджені **Гриць Тершаковець, д-р Ст. Біляк і кооператор Байдала** (Мостиська);

на 50 округ (Львів місто) **о. прaлат Л. Куницький;**

на 51 округу (Львів-повіт): **д-р Дмитро Левицький, Іван Лішинський, проф. Ферд. Лянг, Володимир Кохан** (селянин зі Сокальщини);

на 52 округ (Стрий) **д-р Іван Куровець, Остап Луцький, д-р Іван Блажкевич, Дмитро Великанович і М. Максимович.**

на 53 округ (Станиславів): **Михайло Галущинський, ред. Дмитро Паліїв, учит. Василишин** (з Городенщини), **о. Івам Ганушевський і Юра Чукур** (селянин із Печеніжинщини);

на 54 округ (Тернопіль): **о. Л. Куницький, д-р Ст. Баран, Ів. Заваликут** з Гусятина, **д-р Андр. Лунів** (Борщів), **Василь Яворський** (Підгайці), **Василь Бараник** (Заліщики) і селянин **Шепелявий** (Бучаччина);

на 55 округ (Золочів): **Волод. Целевич**, селянин **Ол. Вислоцький** (Брідщина), **д-р Корн. Троян** (Ходорів), **д-р О. Кузик** (Рогатин) **о. д-р Вол. Пелліх** (Радехів) і **д-р Комаринський** (Журавно).

До сенату затверджені на станиславівське воєвідство: ґенер. М. Тарнавський, п-ні Ол. Кисілевська

Пявка Білля Купера.

Оповідання Кодака.*

Старий дід потер долонею по нозі низше коліна і похитав головою.

— Буде зміна погоди, — сказав затурбовано — знаю наперед, що буде.

Учитель, його слухач, немов почуваючи, що дід чекає на відповідь, виняв люльку з рота і промовив зі співчуттям:

— Ревматизм, правда?

Старий притакнув кивком голови.

— Ревма! маю її у всіх суставах.

Учитель пакав люльку далі. Оба сиділи без діла, гляділи на узгіря і слухали вечірнього вітру, що шелестів у листю ґумових дерев. Старий розговорився.

— Коли чоловік має ферму, то все залежить від погоди, і хто вміє сказати добре про погоду, того всі слухають радо. Я чував про погоду від таких людий, що про всякі інші річи знали не більше від крілика, але всякі зміни погоди в своїх місцевостях угадували ліпше від найученійшого астронома.

Чоловік, якого в нозі щипає ревматизм або в якого на пальцях ноги надавлені порядні нагнітки, на рільничій фермі варт більше і знаходить більше довіря, як ціла фіра барометрів.

— Пригадую собі, ще за часів мойого батька жив у нашім сусідстві старий чоловік Дан Купер, у якого був найвірніший ревматизм, який тілько можна собі подумати. Зміну погоди він пізнавав наперед на три дні, і коли хто в околиці мав якусь пильнішу полеву роботу, заходив до старого Купера і немов знехотя запитував, як там любе здоровлячко.

Дан сидів звичайно при столі, мовчав хвилю після такого запитання, пригадуючи собі вчорашні або передвчорашні обяви своєї хороби, а потім відповідав також немов знехотя:

— Передучора штрикало мене троха в лівім рамени.

— Ну і що з того міркуєте?

— Будемо мати дощ, коли вітер не відміниться.

— А як думаєте, вітер відміниться, чи ні?

Дан мацав свою ногу і відповідав:

— Із сею ногою я не зовсім певний. Чую тілько, що ось-ось у ній зачне мене штрикати. А в такім разі будемо мати сильний вітер із південного заходу.

Тоді сусід запитував:

— А як міркуєте, коли се буде?

— Вівторок.

І можна було заложитися десять проти одного, що в вівторок свистів вітер як напятий або цускався дощ.

Розуміється, старий Дан тішився в цілім окрузі великою повагою. Та коли чим раз більше людий почало приходити до нього за радою, він зробився троха зарозумілим і вбив собі в голову, що ніхто інший крім нього не потрафить так вірно відгадати наперед, коли буде дощ або посуха. Певно, це не була велика хиба, але траплялося так, що ревматизми помилялися і віщували невірно, а тоді старий Дан сердився на пана Бога, що посилає йому такі знаки, а потім дає іншу погоду і псує йому всі його рахунки.

Все те дуже сердило Білля Купера. Віль був сином старого Дана і також пророчив погоду, але науковим способом. Він оповідав мені про сей спосіб одного вечера от що:

— Знаєте, я вірю в пявки. Стара пявка розуміється на зміні погоди так, як жадне інше сотворіння. Я читав дещо про пявки і придивлявся їм добре держачи їх у себе, і можу сказати, що моя пявка розуміється на погоді далеко ліпше, як мій старий отець.

Я запитав Білля, яким способом може пявка розумітися на погоді і як він дійшов у неї того розуму? Біль відповів, що вичитавши про се в якійсь книжці він справив собі пявку і довго придивлявся її і може в кождім разі задати брехню свойому старому. На мою дальше запитання він пояснив, що держить пявку в склянці обвязаній зверха шматком полотна. В гарну погоду пявка лежить спокійно на дні склянки звита в круглий клубок. В холодну пору так само. Коли настає дощ або сніг, вона випливає на поверхню води і лежить там простягнена. Перед вітром вона швидко плаває в воді сюди й туди, а що найменше 24 години перед бурею вона вється і кидається в воді дуже неспокійно, з знаками перестраху.

Я сказав, що в цьому пявковому способі бачу одну похибку, а власне те, що пявка однаково неспокійна перед дощем й перед бурею.

— Е, чого ти захотів, — відповів незадоволено Біль.—Аджеж пявка не стане на задні лапки і не промовить словами.

— А все таки, якже ти зрозумієш, — запитався, — чи вона віщує бурю, чи дощ, коли в однім і другім разі вона однаково несупокійна.

Біль усміхнувся і сказав:

— Я мацаю її за пульс.

І не мовлячи більше нічого пішов своєю дорогою

Кілька день потім старий Біль почувши про мудрощі свойого сина, прийшов штильгукаючи на кулях на те поле, де Біль орав.

— Що це за дурниці вигадуєш ти із своїми пявками? — крикнув він до сина, трясучися зі злости.

Біль покинув плуг і ставши перед батьком почав викладати йому свій погляд. Старий ані слухати не хотів.

— Ти молодий борсуче, — перебив він його бесіду, — не досить тобі того ,що я говорю? Якже ти можеш повірити, щоб така повзуча іриця розуміла про погоду щось більше, як твій власний отець? Хиба я що робив увесь свій вік?

— Нічого! — відповів коротко Біль.

— Брешеш, собачий сину! — сказав старий Дан. — Я штудирував погоду і ставлю своє знання проти усякої іншої повзучки з її віщуваннями. Хочеш іти на заклад?

— Розуміється, що хочу, — відповів Біль.

— О що заклад? — запитав старий.

— Два фунти стерлінґів—відповів син.

— Ого! — завважав старий Дан. — Я й забув, що в тебе грошей нема. Але зробимо ось як. Я даю в заклад три морґи свойого поля, а ти дай три роки безплатної своєї праці, коли я в чесному закладі побю тебе своєю мізерною пявкою.

— Згода, — відповів Біль, і вони вдарили по руках. Охота до закладів була в їх роді дідична.

Новина швидко розбіглася по селі і не треба було довго ждати, а вже утворилася комісія з пятьох мужів для переведення проби. Вони пішли всі разом до пастора і просили його бути судією-розємцем. По ріжних розмовах і торгах стало на тім, що оба закладники мали в найблизчий понеділок вечером у присутности комісії та широкої

*) Під таким іменем писав один з відомих австралійських поетів. Переклад Івана Франка.

(Коломия), **І. Рудницький**, канд. адвокат. зі Львова; на тернопільське воєвідство: **д-р Ант. Горбачевський, Мик. Кузьмин** (селянин з Озірної.)

На львівське воєвідство кандидатури ще не устійнені.

Передвиборчий рух.

РАВЩИНА.

Довірочна нарада в Угнові.

Дня 5. січня ц. р. відбулася в Угнові довірочна нарада членів партії УНДО і прихильників, при співучасти около 150 представників громад угнівського судового повіту. На порядку нарад була справа орґанізовання по селах комітетів для провірення виборчих ліст і пояснення виборчої ординації. Нараду відкрив інж. Корнило Целевич і після вибору президії виголосив довший політичний реферат. Опісля вивязалася дискусія, в якій забрали голос п. Т. Решетило, студ. мед., п. Т. Мусій, управитель школи в Карові, п. Тимчина-Мурський, господар з Вербиці, п. М. Дужий, студ. унів. Ухвалено резолюції, що всі солідарно підуть до голосування на лісту кандидатів Національного Обєднання.

Учасник.

РОГАТИНЩИНА.

Довірочна нарада в Рогатині.

В середу, 11. січня ц. р. відбулася в Рогатині передвиборча довірочна нарада, на яку прибули делеґати 47 громад рогатинського повіту. Нараду відкрив адв. д-р Семен Гладкий. Політичний реферат про положення українського народу в Польщі під теперішню хвилю, про значіння виборів до варшавського сойму і сенату, про основи виборчої ординації, бльок непольських народів і про кличі, під якими йде у виборчий бій Національне Обєднання, виголосив головний секретар Обєднання, Володимир Целевич. В дискусії забирали голос численні промовці, між іншим Михайло Ліщак, який говорив про поневолення українського народу і про киринну роботу інтернаціональних українських партій. Д-р С. Гладкий і о. Скасків порушили справу „Рільничого товариства", при помочі якого польські дідичі хотять втягнути українське селянство в свої сіти. Всі бесідники пятнували киринну роботу радикалів, які розбивають одноцілий український національний фронт. Принято резолюцію в справі одноцілого національного фронту і напятновано становище головної управи радикальної партії в тій справі. Зібрані одноголосно одобрили кандидатуру Стефана Кузика, директора Повітового Союза Кооператив в Рогатині. С. Кузик подякував за довіря повіту і представив присутним свій погляд на завдання української парляментарної репрезентації. Наради скінчив бесідник зазивом до праці. Присутні відспівали національний гимн.

РАВЩИНА.

Даниловичівсько-хрунівська язва в Угнівщині.

Угнівщина до недавна не знала, що таке даниловичівсько-хрунівська язва, що таке УНС. — Появилася та язва у нас щойно з розписанням виборів до сойму а защіплює її Мирослав Заворотюк, недокінчений ґімназист, який не маючи охоти кінчити студій, задумав і без того стати паном, а навіть послом з ласки власть імущих. Говорять про того панка ще й таке, що в осени 1920 р., коли всі знакомі його і взагалі учасники визвольної боротьби були арештовані, то п. Заворотюк перехвалювався в польських кругах, засвідченням усіх доокружних поляків власників фільварків, що він будучи в українськім війську більше зробив добра для Польщі ніж для України. Сьогодні позавидував він панської ласки Ількову і Северину Даниловичу і кандидує до сойму з партії УНС-а. Місцеве громадянство зареаґувало вже гідно, ставляючи поза свої скобки Заворотюка. Як свою політичну злощасну карієру він покінчить, час покаже.

ЛЮБАЧІВЩИНА.

Повітовий зїзд в Любачеві.

Дня 29. грудня м. р. відбувся в салі філії Т-ва „Просвіта" в Любачеві зїзд мужів довіря УНД-Обєднання любачівського повіту. Так величавого українського зїзду Любачів ще не бачив. Явилося 275 делеґатів, які заступали собою 52 громад повіту (на всіх 66). Наради отворив голова Пов. Нар. Комітету д-р Степан Ардан, адвокат в Любачеві. До президії зїзду вибрано: о. А. Козенку, пароха з Подемщини, п. Ст. Мадича, міщанина з Олешиць і студ. В. Кульчицького з Любачева.

Д-р Степан Ардан подав звіт з діяльности Пов. Нар. Комітету в Любачеві за час переведення виборів до громадських рад. Делеґат Центрального Комітету інс. Іван Ліщинський зі Львова виголосив реферат про політичне положення українського народу і розписані соймові вибори. Д-р Ардан подав важніщі пояснення соймової виборчої ординації.

В оживленій дискусії забирали голос громадяне: Гриць Кузій, студ. Нен., о. Шерестило, Сухий, Іван Гуль, Мих. Ляшинський, Вахнянин і Комар. Порушували вони м. ін. шкідну для нас діяльність ворожих партій в повіті, неробство частини нашої міської і сільської інтеліґенції, фарисейську поведінку польської інтеліґенції, що то проти Національного Обєднання попирає не лише хлібоїдів і українських монархістів, але також т. зв. „ліві" партії.

Вибрано повітовий виборчий комітет, зложений з 17 осіб з Любачівщини а 13 з Цішанівщини.

По многих внесках і запитах закінчено зїзд відспіванням національного гимну. Бачимо, що час працює за нас. Коби ми лише вміли використати цей чудовий настрій наши хнародніх мас а доказали би чудес. А то готов цей настрій використати хто інший та проти нас. — Вечером попереднього дня відбувся в кімнатах читальні „Просвіти" дискусійний вечер, на якому явилося поважне число української інтеліґенції і міщанства. Дискусія тревала около три години і причинилася дещо до вирівнання ріжниці в думках і поглядах поодиноких громадян на справу нашої національної зовнішної і внутрішньої політики минулого року.

СТАНИСЛАВІВЩИНА.

Віче в Станиславові.

В другий день свят безпартійний комітет під проводом адв. д-ра Волянського скликав віче до Станиславова. На це віче явилося маса людей з сіл. На салю впхалося між вічевиків кільканайцять типів з під темної звизди і зразу на вступі счинили галабурду. З цього поквапно скористав представник влади і розвязав віче. А опісля поліція перевела арештування у Вовчинци серед селян, членів Обєднання... Мовляв, що вони розбивали віче при помочи гнилих яець. В дійсности поліція дуже добре знає хлібоїдських пахолків, що по наказу явилися на віче, щеби його розбити.

На третий день свят скликав віче д-р Лев Бачинський з рамени радикальної партії. Явилося дуже мало людей. Д-рови Бачинському девелося вислухати дуже терпких слів правди про розбивання національного фронту зі сторони радикальної партії.

БОРЩІВЩИНА.

Довірочна нарада в Єрмаківці.

В Єрмаківці відбулася дня 9. ц. м. довірочна нарада УНДО-ня в справі виборів до сойму при участи коло 100 громадян. Нараду відкрив о. Іван Волошин, виказав вагу виборів до сойму для українського народу, конечність передвиборчої орґанізації та закликав всіх, щоби як один приступили до виборчої урни на одну українську лісту.

Слідуючий забрав голос п. Нестор Слободян і говорив про те, що то таке партія, завдання партії, які партії є в нас і виказав, що найкращою є УНДО, яке репрезентує цілий український нарід, а не поодинокі відламки народу, що чекають спасення для українського народу то від Москви, то від інших благодітелів.

Опісля говорив п. Роман Зуляк, один з найсвідоміщих селян Єрмаківки, який в коротких словах зясував руїнницьку роботу всіх „лівих" партій, яким залежить лише на тім, щоби український нарід розбити, роздробити і, обдуривши селян, захопити посольські мандати. При тім не забув згадати славно-звісного „батька" Трильовського. Говорив, що під сю хвилю український нарід не повинен роздроблюватися, але повинен єднатися в одну велику українську родину, що нам нічого сподіватися від сусідів, бо нам ніхто нчіого не дав і не дасть, доки собі самі не здобудемо.

Забирали ще голос п. Іван Костецький, п. Іван Лесюк і заохочували своїх громадян до єдности і масової участи при виборах. При кінці на внесення о. І. Волошина вибрано виборчий комітет, в якого склад увійшли самі свідомі громадяни, що його завданням є подбати, щоби всі громадяни пішли до виборів одним фронтом.

Що чувати в світі?

Радянський Союз. Отже большевицька „стара война" з Троцьким на чолі розкинена по Сибірі. Сталін поставив на свойому: вожаків опозиції кинув на заслання. В тій думці, що їхні прихильники якийсь час ще посуятяться, а опісля візьмуть хвіст під себе. А все таки на Сталіні терпне шкіра. От має відбутися 10-літній ювилей повстання червоної армії. Большевики майстри в робленню шумних свят. Та тим разом на гучне свято не відважилися, обмежилися до скромних обходів по касарнях. Чому? А тому, бо дійсним творцем червоної армії був Троцький. Якщо обходили би гучно ювилей червоної армії, прихильники Троцького могли би це використати для своєї аґітації. Таке то воно: большевицька „стара война" зробила революцію і хотіла завести комуністичний лад. За останніх кілька років керма висунулася з рук старих большевиків, перейшла в руки нових людей, які вже не думають про закріплення комуністичного ладу, а всю енерґію звертають на вдержання влади в своїх руках. Щоби вдержатись при владі, теперішні можновладці йдуть на уступки селянству і заграничному капіталови, без якого годі думати про розбудову промислу і торговлі. І поволі щораз більше зрікаються своїх комуністичних плянів, щораз виразніще ставлять хрестик на світову революцію, якої світ не хоче. Словом, щораз більше пристосовуються до людей. Все це дуже не подобалося старим большевикам і вони счинили крик. За це помандрували на Сибір. Колись слав туди своїх противників (м. и. большевиків) царат. А ось тепер те саме роблять большевики таки з большевиками.

Німеччина. 16. січня розпочалася в Берліні конференція (нарада) всенімецького уряду з президентами міністрів союзних німецьких держав (Німеччина складається з цілого ряду держав, що мають свої уряди, які підлягають всесоюзному берлінському урядови). Конференція обговорює такі справи: нове унормовання відносин між Берліном і союзними державами, 2) забезпечення фінансово-господарської ощадности, 3) реформа адміністрації. В Німеччині є сильний рух за уодностайненням державного устрою і за скасованням самостійности окремих державок, бо це й богато коштує (кожна така державка мусить богато видавати на окремий уряд) і спричинює плутанину. Прихильники перебудови Німеччини і скасовання окремішностей та заведення одностайного устрою рекрутуються з усіх партій: від соціялістів до монархістів. Розумієтся, кожна партія хоче реформи з інакших причин.

Америка. Морська комісія конґресу (парляменту), обговорюючи справу будови нових кораблів, обчислила видатки на цю ціль на 725 міліонів долярів. Будову нових кораблів оправдує Америка потребою боронити морські шляхи та ринки збуту ам. товарів. В дійсности Америка хоче мати більшу фльоту від Анґлії. Тому анґлійці дуже цим невдоволені.

Панамериканська конференція розпочалася в місті Гаванні на острові Куба. Бере в ній участь м. и. президент Зєдинених Держав — Кулідж. Кубанці поробили великі приготовання, щоби зберегти особу Куліджа перед напастями або замахом. Зєдинені Держави використовують такі конференції для поширення своїх впливів.

Бельґія. В столиці Бельґії Радянський Союз зробив свою виставу. На цю

публики виворожити погоду на цілий слідуючий тиждень.

Зібрання, що відбулося в шкільній салі, було таке многолюдне, як мало хто затямив. О осьмій вечером приштильгукав старий Купер на щудлах а син прийшов з великою фляшкою, в якій жила пявка. Зібрання загевіло з радости.

Оба вийшли на підвищення, а публика кричала та свистала мов ошаліла. Тоді Дан Купер сів по одній стороні судді-розємця, а Біль Купер із другого боку поставив свою фляшку на столі і сів на кріслі.

Коли публика втихла, пастор виголосив промову про цю цікаву пробу, і просив старого Купера оповістити погоду на весь слідуючий тиждень. Старий Дан потер долонями свої ноги повище й поніжче колін, потім носом двічи понюхав повітря, взяв шматок паперу і написав щось на ньому, а потім піднявшися з місця промовив:

— Ласкаві дами й панове! Мило мені проповісти вам погоду на слідуючих сім день ось яку: понеділок сухо, вівторок сухо, середа сухо, четвер сухо, пятниця, субота і неділя сухо як цемент з невеличким вітром та курявою. Мої старі кости, скілько можу відчути, не віщують ніякої зміни, і я ставлю їх проти усіх пявок, які тілько живуть у фляшках.

Потім сів на своє місце, а вся стара ґвардія мов ошаліла застукала палицями та парасолями і закричала браво. Потім устав молодий Біль, уважно придивився пявці, що спокійно плавала поверх води і промовив:

— Пані й панове! Віручи безумовно в інстинкти низчих звірів, і з огляду на те, що отся моя пявка спокійно й тихо лежить на поверхні води, я маю повне право віщувати близький страшний дощ. Раджу всім присутним що духу бігти до домів і понаправляти де треба дахи та ринви, бо злива буде незвичайно велика.

Серед публики дехто закричав голосно браво та ура, коли Біль так рішучо заповів дощ, і всі були певні, що тепер справа мусить рішитися, бо пророцтва були зовсім суперечні одно одному.

З тим усі й розійшлися по домах.

Протягом останніх 40 літ люди в тім окрузі затямили багато посух, але такої докучливої посухи, як та, що напророчив Дан Купер, ніхто ще не затямив.

Понеділок був сухий, вівторок ще сухійший, а кождий дальший день аж до неділі щораз сухійший і горячійший. Старий Дан аж себе не чув з гордости, а Біль чимраз тратив притомність духа і сердився страшенно, коли його хто запитав про погоду.

Пявка була виставлена в вікні аптики, і день н день перед тим вікном стояли купи людий та дивилися на неї.

Та вона все лежала спокійно на поверхні води немов би з незломним переконанням віщувала близький дощ і ані троха не відчувала страшної посухи та спеки.

Один чоловік запитав Біля, чи пявка тим способом не віщує пожежі в чагарах, та Біль заревів несвоїм голосом і тарахнув його кулаком по носі. Адже се значило для нього три роки безплатної праці на батьковім ґрунті.

В понеділок вечером був у школі знов величезний збір народу під проводом пастора. Ліворуч біля нього сидів приїзжий лікар, а праворуч заїзжий професор, що прибув у село на літні ферії. На переді підвищення засіли Дан і Біль Купери, а поміж ними на видному місці поставлено фляшку з пявкою, що все ще спокійно плавала на поверхні води. Пастор відкриваючи збори промовив, що Данове пророковання справдилося світло, а що до Білевого сказав лише стілько, що маємо тут яркий приклад непевности житєвих досвідів і пожиточности старого правила: Держи язик за зубами.

— Ось перед нами — мовив він — стоїть здоровий, крепкий, молодий чоловік, що сам добровільно засудив себе на три роки безплатної праці на користь свойого батька, тілько тому, що через свою нерозвагу хотів поставити свій невеличкий життєвий досвід висше досвіду свойого старого родителя. Нехай се буде осторогою для всіх нас!

Біль схопився з місця, отворив рот, немов би хотів сказати щось, а потім заціпив зуби і сів знов на місце. Пастор говорив далі доказуючи, що нікому не слід занадто довіряти звірям, особливо коням і пявкам, і висловив свою радість, що може свойому старому приятелеви Данови Куперови признати побіду в тій науковій суперечці.

Стара ґвардія закричала браво і цілих пять мінут з запалом махала парасолями, а Біль Купер весь той час стояв на підвищенню, махав кулаками і силкувався сказати щось, чого одначе за загальним криком ніхто не міг чути.

Коли галас у зборі затих, Біль заспокоївшися також промовив:

— Жадаю від шановного збору переконатися докладніше про стан річи. Може пявці хтось зробив щось, або може вона нездорова. Поки розійдемося, просивби я двох панів, щоб потрудилися близше і придивилися добре тій пявці у фляшці, та сказали, на скілько стан її нормальний на пявку.

Лікар і професор зараз заявили свою готовість сконтролювати пявку, і весь збір притишив у собі дух, дожидаючи висліду тої контролі. Панове знавці обережно зняли положко, яким була зверха обвязана фляшка, і почали крізь окуляри придивлятися пявці, що простерта спокійно лежала на поверхні води. Вони шептали щось між собою, нюхали воду, один придивлявся фляшці зпереду, а другий ззаду, не сміючи одначе доторкнутися до неї.

Нарешті професор виступив на край підвищення і запитав чемно:

— Чи котра з пань має шпильку на капелюсі?

Розумієтся в тій хвилі йому подано з пятьдесять шпильок, довгих від пяти сантіметрів до пів метра. Він узяв одну, виняв нею пявку з води, поклав її на картку білого паперу, і оба придивлялися їй який десять хвилин. Публіка в салі повставала зі своїх місць, задні повилазили на лавки, а передні сидячи простягали шиї, щоб зазирнути на підвищення.

Нарешті оба вчені випростувалися і глянули один на одного з обох боків стола.

— Ми в згоді? — запитав з тиха професор.

— Розумієтся в повній згоді, — відповів доктор дуже поважно.

— В такім разі позволю собі оголосити вислід наших оглядин, — мовив професор.

— Прошу дуже, — відповів доктор і сідаючи на своє місце зложив руки на животі.

Професор виступив на перед держачи в одній руці окуляри а в другій пявку.

— Мої пані й панове! На поважну просьбу пана Вільгельма Купера оглянули ми його пявку і переконалися, що вона здохла ще перед двома тижнями.

Нещасливого закладника — закінчив своє оповідання старий дід — від того дня прозвали всі Білем-Пявкою, і перестали дразнити його тим прізвищем аж по його смерти.

виставу впала бельгійська академічна молодь і знищила її. Зробила це тому, щоби — як каже — не допустити до большевицької аґітації.

Палестина. У Вефлеємі в церкві, яка стоїть на місці народження Спасителя, прийшло підчас свят до бійки між католицьким і православним духовенством. По старинному звичаю тут підчас свят правилося богослуження по черзі католицьке і православне. Цього року православні прийшли раніше і зробили авантуру. Одного францішканина православні побили свічками до крови.

Фінляндія. В день перед святами в столиці Фінляндії звернено увагу, що через цілий день їздить по місті фіра з трумною. Під вечір поліція фіру спинила і виявилося, що в трумні розвозиться горілку. А у Фінляндії є заборона уживання алькоголю. Тому контрабандисти видумують ріжні способи, щоби пяницям достарчити горівку.

В Японії відбудуться в цім році вибори до парляменту, вперше на основі загального виборчого права. Ширший загал японського народу здобув виборчі права в 1890 р., коли вийшов закон, на основі якого право голосу дістали всі мушини, що покінчили 25-ий рік життя і платили 15 єн безпосередного податку. В 1910 р. дістали право голосу тільки ті, що платили 10 єн податку; в 1920 році ті, що платили 3 єни; а в 1925 р. дістали врешті голос всі без огляду на те, чи платять який небудь податок чи ні. Одначе жінки ще й цим разом не здобули виборчих прав. На основі останньої реформи ординації виборчої число голосуючих в Японії зросло з 3 міліонів виборців на 15 міліонів. Влада в Японії є тепер в руках партії Сейюкай, яка спирається на селянстві. Другою партією є в Японії Кейсюкай, яка спирається на міському населенню і є в опозиції до уряду барона Танака. А цей уряд стрічається з поважними закидами за спричинену ним фінансову крізу і за свою політику в Китаю, яка там викликала велике невдоволення серед китайських націоналістів і спричинила була навіть проголошення бойкоту японських товарів. А веде Японія на китайському ґрунті дуже хитру політику. Веде її під приманливим кличем „Азія для азіятів", який на ділі розуміє так: „Азія для японців". В двох напрямах звертається політика японців в Азії: 1) в сторону Манджурії і Монґолії (там є вуголь і залізна руда), тому попирають Чан-Цзо-Ліна; 2) в сторону долини Янґце в полудненім Китаю, де є головне місце збуту для текстильних товарів Японії, тому залицяється до вожда китайських націоналістів Чан-Кай-Шека. Недавно був Чан-Кай-Шек в Японії. Його слова, мовляв — здобутки китайської революції годі закріпити без помочі Японії, японські ґазети приняли з великим захопленням.

Для поширення впливів Японії в Азії створив ґраф Окума „Індо-японську Ліґу". Ідейну підставу для цеї ліґи вбрав в дуже гарну форму: „Всі люде родяться рівні. Азіяти мають таке саме право називатися людьми, як і европейці. Протиприродним є, щоби европейці мали право панувати над Азією."

Друга паназійська конференція відбулася недавно за почином згаданої Індо-японської Ліґи". Взяли в ній участь делеґати Японії, Китаю, Індій, Індо-Китаю, Філіпінських островів, Туреччини, Афґаністану, Персії і и. Конференція не вдалася японцям, яких остро нападали китайці, закидуючи Японії імперіялізм. Крім цього японський уряд не допустив до участи в конференції представників Кореї, яку японці держать в своїх цупких лабетах. Це зробило погане вражіння. За те дісталися на конференцію представники острова Формози і робили японцям прикрі докори за те, що Формоза не може дочекатися автономії. Японці розчаровані конференцією. Один з їхніх керманичів „Індо-японської Ліґи" Осакі сказав таке: „Більшість азійських народів є хора. Японія одинока країна в Азії дійсно незалежна. Решта країн — інваліди, а інваліди нездатні до діла так само, як інваліди люде". Дійсна-ж причина, чому азійські народи не можуть зговоритися, не в недузі, а у великих ріжницях між окремими народами великанської Азії. Бо — скажім — між китайцем і японцем є не менше ріжниць, ніж між китайцем і французом. Тому не вдаються японцям їхні заходи знищити в Азії впливи европейських держав і Америки і всеціло заняти їхнє місце.

Новинки.

— **Ювилей „Діла".** З днем 14. п. м. минуло 40 літ від часу, як найстарша українська ґазета „Діло" почала виходити щодень. Передтим виходила три рази на тиждень. З цього приводу ювилейне число „Діла" появилось в обем' 32 сторінок і з ілюстрованим додатком, що приносить портрети всіх бувших редакторів. Бажаємо цьому одинокому українському щоденникови дальших як найкращих успіхів у службі своєї нації.

— **Священикам не вільно кандидувати до сойму і сенату.** Польські ґазето доносять, що польський кардинал Гльонд надіслав з Риму до ґенерального вікаріяту у Варшаві телеґраму, якою заборонив усім польським священикам кандидувати до сойму і сенату.

— **Сокальщина переходить на православе.** Польські ґазети доносять, що населення громад Корчин і Розджалів сокальського повіту в числі 3000 перейшло з греко-католицького обряду на православе. Зміну обряду перевів о. Пантелеймон, парох православної церкви у Львові. Він і відправив перше богослуження по православному обряду в цих селах. Є це наслідок москвофільської аґітації, веденої протиукраїнськими чинниками під охороною польської влади.

— **Обовязок в йськової служби.** Появився новий розпорядок президента Мосціцкого в справі військової служби в Польщі. Час служби продовжено при военній маринарці з двох літ до двох літ і трьох місяців, в інших родах зброї лишився незмінений. Обовязкови військової служби підлягають в резерві рядові до кінця 40-го року життя, старшини до 50-го, в загальнім ополченню рядові до 50-го року, старшини до 60-го року життя.

— **170.000 безробітних.** Державний уряд посередництва праці оголосив, що з днем 8-го січня ц. р. число безробітних по містах Польщі виносило кругло 170.000 людей. В останнім тільки тижні прибуло коло 5000 безробітних.

— **Жінка адвокат.** У Львові зложила адвокатський іспит д-р Бронислава Зільбершляґ. Буде це перша адвокатка в Польщі.

— **Не вдалась штука.** В москвофільськім селі Мервичі, пов. Жовква арештовано господаря Михайла Должанського, що при помочи сфальшованих документів громадського уряду і векслевих підписів дістав у москвофільськім кредитовім товаристві „Защита Землі" у Львові позичку в сумі 300 золотих на імя сусіда Бандурка. Коли минув речинець першої рати, вексель запротестовано. Заскочений тим Бандурка наробив крику, наслідком чого до Мервич приїхали урядники „Защити Землі" і при помочи поліції викрили, що обманства допустився Должанський.

— **Грудень місяць землетрусів.** В грудни 1027 р. не було майже дня, щоб десь не трясласа земля. Ґеольоґи кажуть, що так само буде в найблизших місяцях.

— **Де поділась дитина?** В литовськім місточку Шидлово пропала одній християнській родині дитина. Незабаром розійшлась чутка, що дитину вбили жиди, щоб кров її ужити до обрядових цілий. Товпа народу кинулася на жидівські мешкання, вибивала шиби і домагалась звороту дитини. Аж більший відділ поліції, спроваджений з повітового міста, привернув з трудом порядок. Пропавшої дитини досі не відшукано.

— **Уважайте на пятки.** Пишуть нам: Є богато фальшивих старих пяток, а ще більше фальшивих грошей є між новими пятками, хоч ледви пів року минуло, як їх видали на те, щоб заступити старі фальшиві пятки. Рогатинська почта конфіскує богато фальшивих пяток, тому тепер в Рогатині ніхто не несе на почту пяток, але як має надавати гроші на почту, то наперед в місті міняє пятки на інші гроші.

— **Смерть штукара.** Мин. неділі згинув у Львові сумною смертю штукар Стефан Полінський, що лазив по мурах, скакав з даху на дах і показував ріжні штуки на линві. По ріжних містах Европи та Америки йому все удавалось, аж у Львові скінчилось нещасливо. Полінський посовгнувся на даху і впав коміть головою на вулицю. Потовкся так тяжко, що вмер незабаром у шпиталю.

— **Коштом людського життя.** В Познані розпічнеться незабаром судова розправа проти 78-літного господаря Павла Клюбчинського і його сина Михайла. Вони підпалили свою стодолу, щоб дістати асекураційне відшкодовання. В стодолі було закватироване військо, з якого три вояки згоріло на місци і чотири померло в шпитали.

— **Перед ґазовою війною.** В бельгійськім місті Брукселі розпочався міжнародній зізд членів Червоного Хреста, що радить над способами ратунку цивільного населення перед ґазовою війною, якою буде кожда майбутня війна.

— **Жертва вовків.** В лісі коло Вильна напала тічня вовків на селянина Якшту і роздерла на місци. Такі випадки бувають в тих сторонах майже щодень.

— **Адвокатські кошти.** Перед віденським судом розпочалася розправа проти болгарського князя Кирила, якого заскаржив один мадярський адвокат за кошти 150.000 долярів. Ті кошти порахував собі мадярський лупій за пораду в справі маєтку князя Кирила в Чехословаччині.

— **Не дійшли.** Під Люблином потяг переїхав двоє молодих людей, брата і сестру Вуйціків, що йшли залізничим шляхом. Дівчина згинула на місци, а хлопець тяжко ранений. Обоє йшли на судову розправу проти рідної мами.

— **Крівавий спір за спадок.** В селі Милятичах, пов. Львів, 60-літний господар Ян Вохнер жив у незгоді з незамужною сестрою своєї жінки, Зофією Паливода, що мешкала в другій половині хати. Спір ішов за спадок. Минулого тижня прийшло між ними до бійки, яка скінчилася тим, що Вохнер з жінкою убив Зофію Паливоду. Убийників арештовано.

— **Бандитизм в краю.** В ночі на 11. І. ц. р. два замасковані бандити пробували вибити діру в мурованім будинку нової школи в Ключеві Великім, пов. Печеніжин, але остаточно цю роботу залишили, а самі виймили шибу одну і другу у вікні і так дістались до помешкання учителя п. Івана Оліжинського, де кинулись один на учителя, а другий на його жінку. На їх крик сполошились і втікли, не зробивши жадної шкоди господарям.

— **Нещастя на корабли.** В Гамбурзі счинився на однім корабли вибух, від якого корабель зачав горіти. Богато пасажирів зі страху скочило в воду. На поміч поспішили інші кораблі і виратували кількадесять попечених осіб. Всеж таки кільканайцять людей утонуло.

— **Місіонарі в руках бандитів.** Бельґійська місія в Тієнтсіні дістала вістку, що в глубині Монголії, біля Сан-тао-го китайські бандити взяли до неволі чотирох европейських священиків, шість законниць і багато китайських студенток, що прилучились до місії. Бандити загрозили їм смертю, якщо не дістануть відповідного окупу. Сан-тао-го є одна із кращих европейських кольоній, яку заложили місіонарі. Копали власноручно канали, щоб уможливити місцевому населенню управу ріллі.

— **Яка плата, такий спів.** Оперовий хор в німецькім місті Дрезні взявся на спосіб, коли дирекція театру не хотіла підвисшити хористам платні. На виставах співав так фальшиво, що публика втікала з театру. Остаточно справу полагоджено угодово. Що скажуть на те наші дяки?

— **Чоловік, що говорить 80-ти мовами.** В місті Клівленд, в американськім стейті Огайо, живе 37-літний чоловік, В. Зомер, що знає 80 мов і говорить ними добре. Як член американського Червоного Хреста брав участь у світовій війні. Говорить всіма европейськими, азійськими та африканськими мовами а навіть їх нарічями.

— **Жертви сніговиці.** Коло міста Вернає, в Азії, лютилася страшна сніговиця, в часі якої погибло 70 людей.

— **Смертні засуди.** Майже одночасно виконали в Німеччині та Америці смертні засуди, на які загал був приготований від довшого часу. У державній пруській вязниці Плеценфельд положив голову під ґільотину Бетхер, убийник ґрафині Лямбсдорф і 9-літньої дівчинки. Опис, як злочинця схопили помічники ката, кинули його на лавку і як його голова хутко відлетіла від удару сокири — такий осоружний, що важко його повторяти. Ще страшнішою була сцена виконання засуду на пані Снидер у Ню-Йорку і її любку Ґреєві, що до спілки вбили чоловіка Снидерової. Снидерова попросила, щоби могла вмерти у своїй шлюбній сукні, але їй відмовили. Цікаве, що шість жінок зголосилось добровольцями, заявивши охоту вмерти за неї! Снидерова посаджена на електричне крісло малощо не збожеволіла від страху і кричала нелюдським голосом молитву. Навіть урядовці, що звичайно є присутні при таких засудах не могли видержати виду цієї сцени.

— **Страчення чоловіка „ґориля".** У Вінніпезі повішено голосного бандита Нельзона, засудженого на смерть за 24 убийств, яких допустився в Сполучених Державах і Канаді. Називали його чоловіком „ґорилем".

Смішне.

Ще не снідав.

— То ти ще не снідав?
— Ні ще не снідав.
— Чому?
— Та ось прийшов я до дому, а сніданок ще не був готовий. Тому я зїв кусок хліба і два куски сала тай так ходжу не снідавши.

Добрі люде справляться.

— Чи є в селі злодії?
— Нема, але коби було що брати, то добрі люде й самі покрадуть.

На ярмарку.

Баба (у подертій свитині): Скільки коштує ця гуска?

Перекупка: Нащо питаєшся? Все одно не купиш!

Баба: Ого люде тепер настали! Чиж то бідному чоловікові і поспитатись не можна! Навіть тої приємности перед святами не дають.

ДОПИСИ З КРАЮ

ДОРОГІВ. пов. Станиславів. *Радикальні зрадники і киринники.* Дня 29. жовтня м. р. відбулися у нас вибори до громадської ради, що складається з 24 радних з вибору і одного віриліста. В нашім селі не було жадної обави, щоби котре коло було загрожене, бо тільки в першім колі було на списі виборців 30 осіб, з того 16 українців, 12 поляків (кольоністів і учителів), 1 жид і 1 спольщений греко-католик. І сталося так, що всі приватні ґандлярі, котрим є солию в оці кооператива, почали на всі боки аґітацію, щоб до громадської ради не увійшли члени управи і надзірної ради кооперативи „Відродження", так що з трудом далось перефорсувати 4 людей з кооперативи в другім і третім колі. В першім колі зрадив українець Федь Курилів, член і орґанізатор радикальної партії, властитель крамниці і молочарні, на котрого всі українці віддали свої голоси, а він змовився з поляками і жидом крамарем і віддав свій голос на 4 польських кандидатів, на жида і на себе, через що дістав усі голоси в числі 30. І до першого кола ввійшло 2 поляки кольоністи, один спольщений греко-католик, один жид крамар і один укаріінець. Так само зрадив українців його брат Оніфро Курилів, також приватний крамар і молочар та член радикальної партії. Остаточно в склад громадської ради увійшло 18 українців з партії У. Н. Д. О., 2 радикалів, 4 поляки і один жид крамар. Тепер ті радикали роблять таку саму кириню в селі при соймових виборах. Файних членів має радикальна партія, нема що казати. — *Свій.*

СЕЛИСКА, пов. Львів. *Польська господарка в українськім селі.* В нашім селі живуть самі українці, але новий начальник громади Гаврило Ільків завів у громадськім урядуванню мову польську. Він опирається на польській більшости в громадській раді, що належать до польської хлопської партії Бриля. Він також зганив тих українських громадян, що здобули українське навчання в місцевій школі. І на диво наш війтуньо Ільків є в українській кооперативі справником. Вже цілий рік хотять українці усунути його з кооперативи, але попирає його більшість з партії „хлопскеґо звйонзку і на жаль — Ревізійний Союз. Тепер наш війт Гаврило Ільків уладжує що неділі віче „хлопскеґо звйонзку" і має охоту кандидувати на посла до сойму з партії Бриля. А як члени читальні „Просвіти" хотіли зробити віче в Селисках, то Ільків спровадив повне село мазурів, котрі розігнали то віче. Голова читальні, побачивши, що може прийти до бійки, не позволив уживати читальняної салі на віче.

Очевидець.

КОБИЛЯ, пов. Збараж. *Зловживання наказного війта.* У нашім селі є наказний війт Міколай Вайда, сам не велика штучка, але при помочи свого опікуна і дорадника, місцевого учителя Беднарського він утяв неаби-яку штучку. Було це так. До громадських виборів ми приготовилися як слід. Вибори назначені були на день 11. липня м. р. на 8 годину. Мало зачатися від 4-го кола, тож нарід рушив цілою лавою до голосування, усе жіноцтво і взагалі всі ті, що мали голосувати в тім колі, і з картками в руках чекали перед шкільним будинком, де зібрана виборча комісія щось дуже довго нараджувалася. Аж десь коло год. 10. виходить війт і заявляє зібраним, що ті картки, котрі ви люде маєте, є неважні, а я, каже війт, маю картки заосмотрені громадською печаткою, то тілько на ті картки можете голосувати. Після такої заяви війта нарід занепокоївся. Почали нараджуватися, що робити і рішено просити комісію, щоби зістало так як є, бо уже і так пізно, а заки кождий напише собі ту картку (а будуть такі, що писати не вміють), то мине час голосування. Відтак вийшов предсідник виборчої комісії, місцевий дідич Смаржевскі, і між іншим сказав таке: „Мої кохані! В який спосіб мають відбутися вибори, то ми юж собі тут розпоржондзілі, а ви маєте слухати нашого розпоржондзеня". Тут виступив комендант державної поліціїі такими словами відізвався „людзє, бондзцє спокойні — (хоть ніхто не виступав з острими словами, тілько лагідно домагалися, щоби зістало так як є, т. є щоби голосування відбулося на ті картки, котрі кождий мав), *„бо жеби потем нікт не нажекал, же поліція ужила кія люб броні"*. А було тої поліції аж з двох постерунків. По таких словах коменданта свідомі громадяне і громадянки, як би на команду спокійно опустили виборчий льокаль, зістали тільки хруні і ті, котрі далися збаламутити картками, які війт попереднього вечера розіслав своїми заступниками і двірськими посіпаками. І вибори відбулися, але кого вони там вибрали, ніхто і до нині не знає. Виборчий комітет удався таки того самого дня до староства в Збаражі зі скаргою і на другий день староство вислало комісаря, який з уряду списав протокол з [illegible] і з уряду вніс протест проти

переведених виборів. Проти цих самих виборів внесли крім того збірний протест господарі гром. Кобиля, доручили його війтови Миколі Вайда 19. липня, отже в законнім реченци. Війт Микола Вайда затримав безправно внесений через його руки виборчий протест у себе і то на протязі пятьох місяців. По кількоразових поїздках до старостваі воєвідства в Тернополі переконанося, що протест не є внесений. Аж доперва на виразний розказ староства війт доручив дня 5. грудня протест старостви в Збаражі. Таким вчинком допустився наказний війт грубого надужиття влади, а мимо цего виконує дальше свій уряд. Крім повище наведеного факту поповнив він ріжні надужиття з громадським майном, про що увійшло уже донесення громадян до староства в Збаражі з кінцем падолиста м. р. Старосвто віддало уже цю справу судови в Збаражі і дня 17. грудня мали дотичні свідки переслухання в цій справі. На воловій шкірі всего не списав би, чого не допускався той колишний тихенький смирний як кіт сезоновий робітник до Німеччини, а тепер з ласки учителя Беднарського наказний комісар громади Кобиля. — *Свій.*

ВАСИЛЬКІВЦІ, пов. Копичинці. *Кругом неправда і самоволя.* Вибори до громадської ради відбулися в нас як всюди в липни м. р. і вийшло наших свідомих українців 26, поляків 13, та 1 жид. І в тім ціле наше нещастя, що не маємо комплєту тай не можемо вибрати самі для себе свого війта, а до того ще найстарший віком, це давний панський кухар, вибраний не нами. При першім скликанню нововибраної ради наші сусіди без жадних причин опустили салю і вийшли. При другім скликанню запротестував нам кс. канонік тими словами: „*же тераз ест Польска, то мусі биць польскі вуйт, а якби била Україна, то миби тутай не пишшлі, рубце собе цо хцеце*“ і предложив нам на війта дідича Ст. Увейского, польського поручника, котрий мешкає на присілку Юрківці, віддаленім 4 км. від села Васильковець, а котрий в засіданню ради в той день цілком не брав участи. А за то, щоби ми за ним голосували, обіцяв нам громадський охлап, а то: „*Як бендзе пан Увейскі вуйтем, то бендзеце мелі в Васильковцах ярмарк, бо пан Увейскі о то сен постара, бо веце, же пан з панем знасен*“. Однак ми сапротестували супроти такої поведінки наших сусідів, бо минули часи, коли наш нарід був ласий на ковбасу і дриглі, тепер ми вже свідомі українські громадяне і наших прав не зрадимо. На це вони шапки до рук і вийшли зі салі.

При третім скликанні наші пани сусіди навіть не були ласкаві прийти до салі нарад, але серед дощу постояли під жидівською корчмою, а тільки прислали учителя Чайковського, котрий сказав: як пристанете на то, що ми вам **подиктуємо**, то будемо говорити, інакше ні“

При четвертім скликанні кс. канонік заявив нам рішучо: „же тутай тераз ест Польска і мусі биць Поляк вуйтем, а як бендзе Україна, то бендзе рускі вуйт“. Отже ми йому відповіли, що хотяй тут є Польща, то закони конституційні є для всіх рівні, а що тут мешкають в більшости українці, то ми жадаємо українського війта. На то відповів кс. канонік, „*же тутай нема жадних Україньцув, тилько самі Русіні*“ Однак ми заявили, що від нашого війта не уступимо, бо нас є більшість 26, а їм відступаємо заступника і асесора. Нато сказав кс. канонік, що як ви не пристанете на поляка війта самі, то і так буде поляк війтом, бо ми постараємося, що в Васильківцях буде комісар наданий воєводою, і в тій хвили вийшли.

А треба зазначити, що між нами нема ані одного українця інтеліґента, а поляки мають 5 учителів, самих україножерів а то: оден налоговий картяр, що програв би рідну маму в карти, другий дисциплінарно караний за смілу поведінку з жіночим полом, а третій із сусідного села, син 4-морґового господаря, загорілий шовініст-україножер, а між ними дві учительки такої самої масти. І чи гадаєте, що то вже кінець їх господарки? Де там. Як свідчать громадські акти в 1921 р. винаймила стара спілка ловецька право польовання на протяг 6 літ, це є до дня 22. липня 1927 р. Але 15. січня 1927 р. відбулася в уряді громадськім знову ліцитація на право польованя, отже ми вибрали споміж себе спілку ловецьку і винайміли право польовання на 6 літ за солену ціну 371 зл. на оден рік, котрі сейчас зложено в громадськім уряді. Ну і щож скажете, староство не затвердило цеї спілки і до нині грошей нема а по наших полях дальше ходять каноніки, капітани, начельніки, емеритовані вахмістши, пшодовніки і без кінця без міри гуляють безкарно, бо їм вольно, бо староство в письмі ч. 20745/2 з дня 2. вересня 1927 р. пише, що стара спілка ловецька вибрана ще в році 1922, а не 1921 і по мисли § 13. закону ловецького вона важна до дня 1.липня 1928. Ну і як гадаєте, не пропав рік, от так ніби циган надійшов з басом тай сховав його. І роби що хочеш: казали пан, тай їх правда, бо покликалися на §. 39. закона ловецького тай одним махом пера уневажнили наших 371 зл. А ви, пани, гуляйте дальше по хлопській фасоли! *Свідомий.*

КОБИЛОВОЛОКИ. пов. Теребовля. „*Як не кієм, то палков, як не палков, то каменями*“ З початком липня ц. р. відбулись в Кобиловолоках перші вибори до громадської ради. Перед виборами наказний війт М. Давискиба скликав прибічну раду, зложену з 8 поляків і 2 українців, і поставив внесення, щоби громаду Кобиловолоки розділити на дві части: польську і „руську“. Ухвалу цю принято, вписано до книги ухвал і підписано вісьмома поляками. Відтак поляки жадали 20 своїх радних, грозили бойкотом виборів, вкінци не взявши ні одного українця до виборчої комісії, прийняли умисно одного зі своїх котрий не був навіть виборцем і переводили вибори так, щоби мати причину і дані до внесення і виграння протесту. Внесений протест поляки виграли і в днях 7, 9 і 10. грудня п. р. при 14 степенях морозу і сильнім вітрі відбулись другі вибори, але вже не в громадській канцелярії, але в другій части села, в польській школі, під особлившою опікою управителя цієї школи, перевертня Петра Нечура. І це сталось мимо обіцянки старости, даної нашим делеґатам і мимо приказу виданого старостою теребовельським наказному війтови М. Давискибови. Війт М. Давискиба не взяв знову ані одного українця до виборчої комісії. По довгих торгах принято лише наших мужів довіря. Відразу зауважено, що ліста IV. кола була ганебно сфальшована. На запит урядового комісаря, де є контрольна ліста перших виборів, відповів предсідник комісії М. Давискиба: „зґубілась“. До лісти IV. кола всякі махери подописували около 150 осіб виборців поляків. Малолітні хлопці, дівчата, завиті хустками, з котрих ледви ніс було видно, йшли по кілька разів і кидали картки за себе і за інші особи. Не помогли спротиви наших мужів довіря, комісія все їх криком і погрозами збувала, різких надужить в протокол вписати не хотіла. Тим чином вибрали поляки в IV. колі своїх 12 радних і 6 заступників.

Голосування виборців III. кола тревало від $9^{1}/_{2}$ год. рано до год. $4^{1}/_{2}$ рано дня 10. грудня, то є цілий день і ніч — разом 19 годин. Вже заздалегідь знали наші, що так буде, бо поляки заповідали таку штуку. Дня 9 о год 6 вечером посипалось каміння ізза угла хати на голови наших виборців і влучили П. Маковського, І. Бендзака і П. Воловича в голови. Інші ударяли о паркан, викликуючи замішання і переполох між виборцями. Постерунковий Весоловський, котрий стояв близько, заявив: „я ніц не відзял, ані ніц не слишал“.

Наші делеґати представляли теребовельському старості перед розписанням виборів, що може прийти до небажаних і ганебних подій, бож перед двома роками коло тої польської школи, в перший день Великодних свят і по горячій проповіди латинського священика, забили польські молодці камінням свого таки 20-літн. товарища. Крім цього в часі чотирох послідних літ були ще три огидні убійства, а всі в польській части нашого села. Убийники укамінованого товарища щойно недавно повиходили з вязниці, але вписані були до лісти IV кола і віддали свої голоси, а польська комісія прийняла їх мимо спротиву наших мужів довіря. Поліціянт говорив по півночі до наших жінок: „Порядні жінки о цій порі сплять, йдіть до дому“. Наші жінки відповіли: „То не порядні сплять, а порядні чекають, щоби свій обовязок сповнити“.

В III. і в II. колі вийшли наші радні в числі 24. В I. колі ділялись дальші надужиття. Не пропущено наших виборців з повновластями підчас коли своїх без розбору пропускали. Наша ліста перепала чотирома голосами.

Перейшов наш народ добру школу, коло польської школи богато дечого научився. Пізнав, що в Польщі ще й досі наказні війти і їх прибічники мають більший голос, як їх старости і воєводи і тому роблять безкарно безправства по вказівкам місцевих і повітових кациків. Подаємо це тому, що відносились передтим до теребовельського старости і тернопільського воєводи з обширним меморіялом і наші делеґати отримали від них запевнення, що всі нелеґальности будуть усунені, тимчасом сталось зовсім противно. Ми дальше хочемо йти леґальною дорогою, а не шахрайствами і упідленнями! Вносимо протест, припускаючи, що навіть в інтересі польської держави, в котрій живемо, лежить, щоби право запанувало над безправством

ПИЛИПЧЕ, пов. Борщів. *Кооперативне свято.* Дня 27. листопада м. р. відбулося у нас кооперативне свято при великому духовому підйомі. Свято зачалося торжественною Службою Божою, по котрій відправлено панахиду за поляглих Борців за волю України. Підчас панахиди виголосив високопатріотичну промову о. Жеґалович з Устя епископського. Опісля товпи народу враз з процесією рушили походом до новозбудованого кооперативно-читальняного дому, де місцевий парох о. Паланиця посвятив його, а рівнож і льокаль кооперативи. Доконавши акту посвячення, виголосив о. Паланиця гарну промову про значіння кооперації. По полудни тогож дня відбулася в просторій, гарно прибраній салі читальні „Просвіти“ академія-концерт як друга частина свята. На програму академії зложились хорові точки селянського хору з Ніври і реферат дир. П. С. К. в Борщеві о. Баглая Івана, на кооперативні теми. Хор під умілим проводом п. Кричківського виконав цілий ряд хорових точок, котрих всі присутні вислухали з правдивою насолодою. Хор цей треба нині уважати за один з найкрасших в цілій околиці. Вечером на закінчення відіграв місцевий аматорський гурток драму Грінченка „За батька“ при заповненій салі. Ціле приготування кооперативного свята як і велике заінтересовання ним свідчить про велику працю, яку кооператива вже виконала в селі. Головну заслугу за збудовання величавого кооперативно-читальняного дому треба приписати так попередній як і теперішній управі кооперативи. Можна сміло ствердити, що нині село Пилипче під організаційним оглядом ступає великим кроком вперед.

Присутний.

ЗАРИВИНЦІ, пов. Бучач. В понеділок, 9. січня ц. р. відіграв наш аматорський кружок в читальняному домі драму Б. Грінченка „За Батька“. Вистава випала над сподівання гарно. Незвичайним явищем було це, що саля була виповнена по береги, що в нашому селі є великою рідкістю, бо треба знати, що на аматорські вистави ходить у нас лиш молодь та найсвідоміщі старші одиниці. На жаль цих найсвідоміших є у нашому селі так мало, що можнаб їх на пальцях почислити. Загал старших громадян становиться ворожо до кружка. Деякі сміліші очернюють аматорів, накидаються на них з поганою лайкою та зовсім явно стремлять до розбиття кружка. Слід замітити, що у нас ніхто не дивується цим дикунам, бо кожному звісно, що ці недолюдки це крикуни, киринники та хруні, які ще й досі не вспіли здерти з очей полуди, котра наросла їм від виборчої ковбаси та кишки. Кожний знає також, що ці задурманені виродки визначаються рабською вдачею, яка велить їм коритися своїм хлібодавцям та „можним цього світа“. Таж сама вдача спонукала їх віддати свої голоси при виборах не на заслуженого робітника на освітньому полі о. Барановського, але на поляка п. Вільного, який немає нічого спільного з інтересом українських трудящих мас. Треба додати ще, що у нас нема де давати вистави, бо в стодолі заборонено а з читальні хотять півголовки викинути аматорський кружок. Найбільше працюють в цьому напрямі такі людці як премудрий Федь Козар, скупенький Олекса Бекерський, бурмило Олекса Перус, спюх Проць Микитишин та Данило Микитишин, шляхтич гербу „Бухан“. Наслідком цього кружок будби змушений застановити свою діяльність, яка в останніх часах є незвичайно буйна. Не диво, що до кружка належать найідейніші одиниці. Людина, повна запалу, енерґії та самопосвяти, котра не жаліє ні часу ні труду та не зважає на кпини, насмішки та сплетні зі сторони своїх „нетямущих братів“ — оце тип нашого пересічного аматора чи аматорки. Серце радіє, коли глянути, як на ці перепони не зважають наші аматори, ці новітні борці, тихі робітники, невідомі широким масам герої. І мимохіть насувається думка: „Коли наш нарід має ще таких людей, то можна сміло глядіти в будучність“. *Бистроокий.*

КУНИСІВЦІ, повіт Городенка. *Культурно-освітна праця.* Село Кунисівці належало до недавна до найтемніших закутин городенського повіту. Та тому кілька літ, з приходом до села щирого народнього робітника учителя Івана Василишина село змінилося. Тяжко йшла робота. Люде боялися чого б всякої організації як чорт свяченої води. П. В. зачав роботу від хору. Знав, що спів найскорше притягне наших людей до гурту. І за кілька місяців тяжкої праці кунисівський хор співав не лише Службу Божу, а ей богато народних та стрілецьких пісень. По якімсь часі при помочи членів хору вдалося заложити кооперативу, яка поборола ріжні перешкоди і нині згуртувала в собі коло 8[illegible] проц. мешканців села. Згодом заложено і читальню, котрій п. В. посвятив багато своїх грудей, часу і книжок. Село в той спосіб відродилося і нині належить може до найсвідоміших сіл Городенщини. Свідчать про се прим. збірки на „Рідну Школу“, „Просвіту“, інвалідів і т. д. Та нема в селі льокалю, деби примістилися кооператива, читальня, аматорський гурток і т. д. А село за бідне, щоби собі дім вибудувати. Але робота і в тім напрямі почалася. Прибравши дещо гроша, кооператива й читальня вибудували на грунті одного члена стодолу під бляхою. До пятьох літ має той член сплатити всі кошти будови тої стодоли і тоді стає вона його виключною власністю. А покищо побудовано в тій стодолі гарну сцену і вона служить за салю на ріжні збори, наради, вистави і т. п. Темні сили села робили всякі можливі перешкоди щоби лише тої стодоли не будовано. Та молодші, свідоміші селяне зі своїм невтомимим провідником не опустили рук, дали потрібні гроші і працю і стодола станула до 14 днів. Рівночасно закипіла праця в аматорськім кружку над приготовленням театральних вистав, яких дано доси з десять. Уміле і дбайливе ведення штук зєднало кунисівському гурткови загальне признання і на вистави приходять численно люде навіть з дооколичних сіл. І так на наших очах перероджується село. Не диво, що селянство Кунисовець обожає свого провідника і пішов би за ним в огонь і воду. Зазначу ще, що п. В. знаходить ще час і сили на таку саму працю в сусіднім місточку Чернелиці і у Копачинцях. Коби у нас всюди були такі учителі! Сусід.

КОСТЕВА, пов. Перемишль. *Обєднаним фронтом* дня 1. січня ц. р. скликав голова читальні п. Василь Лемеха виборчі збори, на котрих вибрано виборчий комітет. Завданням цього комітету припильнувати списів голосуючих при соймових виборах. Обовязком всіх громадян забути тепер на всі особисті порахунки і станьте одним фронтом до виборчої акції. Не слухайте жадних пройдисвітів і непрошених опікунів, даниловичівських чи сельробівських, бо вони все роблять на шкоду нашому народови. Але поступайте при соймових виборах так, як приказує управу одинокої щиро-селянської партії Національно-Демократичного Обєднання.

Громадянин.

ОПОВІСТКИ.

Парохія Вислок долішний п. Сянік зложила яко коляду: На сиротн 14·50 зол. (післано до консисторії); на „Рідну Школу“ 22·50 зол. (післано до Львова). 70

ОГОЛОШЕННЯ.

Видає С-ка „Діло“. зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Волод. Целевич. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“- Львів, Ринок ч. 10.